

Predvolebný monitoring Facebooku

Čo dominovalo slovenskej politickej a problematickej scéne v troch predvolebných mesiacoch?

www.globsec.org

facebook

 Meta

Úvod

Predčasné voľby do Národnej rady SR sa konajú už o niekoľko dní a politická kampaň vrcholí. Výsledky volieb ovplyvňovali za uplynulé obdobie rôzne faktory, medzi ktoré jednoznačne patrí online informačný priestor, v ktorom sa voliči pohybujú a do ktorého sa v súčasnosti presunula veľká časť predvolebného politického súboja. GLOBSEC preto do termínu volieb publikoval pravidelné reporty, ktoré analyzujú kľúčové naratívy, témy a aktérov naprieč rôznymi skupinami na najpopulárnejšej sociálnej sieti slovenského internetu – Facebooku. Záverečná správa sa sústreďí na skupiny problematických zdrojov a politických aktérov a analyzuje trendy a najdiskutovanejšie témy, ktoré rezonovali slovenskou spoločnosťou za posledné tri mesiace tohto kľúčového obdobia.

Monitoring sa zameriava na časové obdobie od 1. júla do 15. septembra 2023, reflektujúc prebiehajúcu predvolebnú kampaň politických strán. Analyzuje 20 najúspešnejších príspevkov z pohľadu počtu interakcií publikovaných v skupine problematických zdrojov a politických aktérov za každý týždeň v sledovanom období (o výbere zdrojov viac v metodológii na str. 16). Za 11 sledovaných týždňov bolo dokopy podrobne analyzovaných 440 príspevkov, a teda 220 príspevkov pre každú sledovanú skupinu.

Predchádzajúce volebné monitoringy a prípadové štúdie sú dostupné na [webovej stránke GLOBSECu](#).

Autori

Katarína Strauszová, Junior Researcher

Nikoleta Nemečková, Communications Manager and Project Assistant

Jana Kazaz, Research Fellow

Centrum pre demokraciu a odolnosť | GLOBSEC

**Co-funded by
the European Union**

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Kľúčové zistenia

Z pohľadu počtu interakcií Facebooku suverénne **dominuje strana SMER-SSD** na čele s jej predsedom Robertom Ficom. Druhou najpopulárnejšou stranou z hľadiska interakcií je **Republika** s predstaviteľmi - Tomášom Špačekom, Milan Uhríkom či Milanom Mazurekom. Obe politické strany boli schopné v sledovanom období získať bezkonkurenčnú popularitu aj napriek tomu, že do Facebook reklamy investovali za posledné tri mesiace menej ako iné politické strany.¹ Na strane problematických zdrojov dominovali BRAT za BRATA, Eduard Chmelár, ale aj stránka Matovičov cirkus či Televízia Slovan.

V oblasti naratívov sa objavovali hlavne **snahy prehýbiť nedôveru v spoločnosti**. Terčom sa stala v prvom rade **dôvera v nezávislé médiá**, ale aj dôvera v štátne inštitúcie a ich predstaviteľov, justičný systém, prácu bezpečnostných zložiek a férovosť politickej súťaže na Slovensku. Zatiaľ čo medzi problematickými aktérmi rezonovala téma médií, pri politických aktéroch viac prevažovala férovosť politickej súťaže a v súvislosti s ňou obvinenia z perzekúcie a viktimizácie opozície.

V súvislosti s podrypaním dôvery voči najvyšším politickým predstaviteľom, stavali hneď niekoľkí **sledovaní politickí aktéri seba do role jediného riešiteľa problémov**, ktorý Slovensku prinavráti istoty a prosperitu. Tento naratív šíрили najmä predstavitelia SMER-SSD a Republika, ktorí ho pridávali k svojej kritike vlády a prezidentky a ich postojom k LGBTI+ právam, inflácii a rastúcim životným nákladom, migrácii, a dokonca k údajným problémom s premnožením medvedíov.

Proruské naratívy sa za sledované obdobie objavovali ďaleko **častejšie u problematických ako politických aktérov**, a sú tretím najrozšírenejším naratívom v monitorovaných príspevkoch. Najčastejšou témou proruských naratívov boli kultúrne a historické väzby na Rusko a jeho predchodcu - Sovietsky zväz. Objavili sa ale aj

naratívy obviňujúce NATO či USA z rozpútania vojny na Ukrajine či popieranie nezávislosti Ukrajiny.

Popularita spomínaných naratívov bola stelesnená aj v **osobách, ktoré boli v populárnych príspevkoch najčastejšie negatívne vykresľované**. V skupine problematických zdrojov boli vo veľkej miere kritizované Monika Tódová či Pamela Záleská reflektujúc tak na „kauzu“ konfliktu záujmov. Na strane politických aktérov boli viac adresované osoby na konkrétnych politických postoch. Medzi nimi boli kritizované kolektívne vlády Eduarda Hegera a Igora Matoviča, v súvislosti s vojnou v polícii bol adresovaný policajný prezident Štefan Hamran, ale aj špeciálny prokurátor Daniel Lipšic.

V oboch skupinách bola vo veľkej miere frekventovaná kritika na politickú stranu Progresívne Slovensko ako symbol liberalizmu, no **najviac negatívne vykresľovanou, až atakovanou aktérkou, sa suverénne stala prezidentka Zuzana Čaputová**, a to aj v problematických zdrojoch, aj medzi politickými aktérmi.

¹ Údaj z časového úseku 19. 6. - 16. 9. 2023: <https://www.facebook.com/ads/library/report?source=onboarding>

Kto dominoval v počte interakcií?

Z monitoringu vyplýva, že strana SMER-SSD a jej politici boli za monitorované obdobie takmer troch mesiacov výrazne dominantnými oproti ostatným aktérom. Najpopulárnejšou stránkou z hľadiska interakcií sa stal Facebook Roberta Fica (27%), za ktorým nasledovala Facebook stránka strany SMER-SSD (13%). Medzi populárnymi politickými aktérmi tejto politickej strany sa taktiež objavovali Erik Kaliňák (4%) a Robert Kaliňák (4%). Stránky politikov strany SMER-SSD predstavovali dokopy 50% celkovej sledovanej vzorky najpopulárnejších príspevkov, pričom **Robert Fico získal priečku top príspevku týždňa až 7-krát z 11 monitorovaných týždňov.**

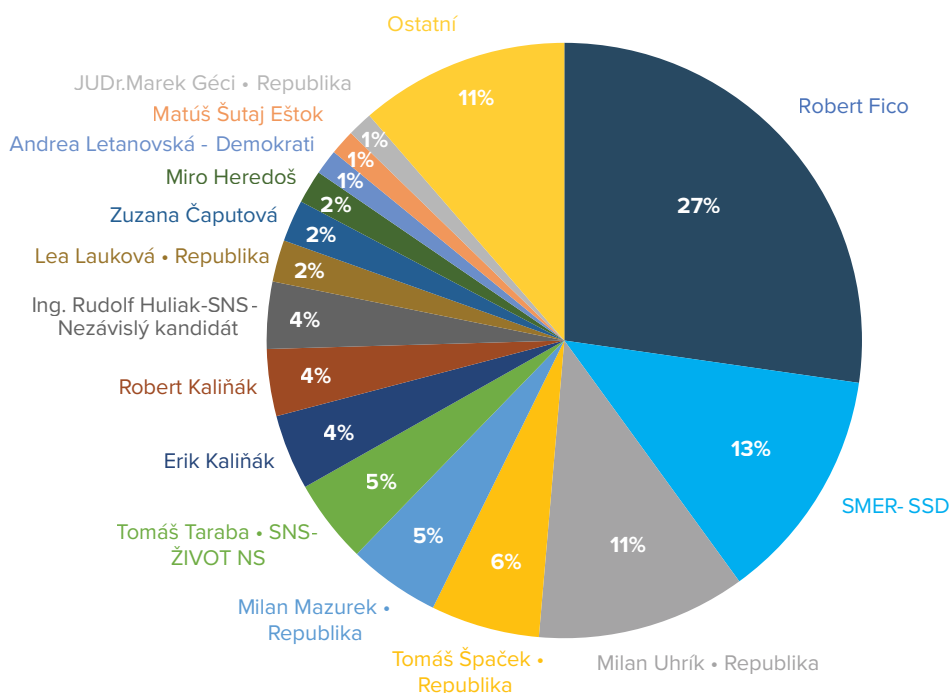
Medzi populárne naratívy strany patrili tie o vojne v bezpečnostných zložkách, zneužívaní súdnictva, ekonomických témach ako inflácia či ceny potravín, no objavili sa aj anti-LGBTI naratívy, podryvanie

dôvery v médiá či kritika a útoky na mimovládne organizácie.

Druhou najpopulárnejšou politickou stranou sa stala Republika. Najväčší podiel na vzorke získal jej predseda Milan Uhrík (11%), za ktorým nasledovali Tomáš Špaček (6%) a Milan Mazurek (5%), pričom strana v zmysle počtu príspevkov získala až 28% podiel na vzorke. S menším podielom sa do monitorovanej vzorky taktiež dostala prezidentka Zuzana Čaputová, a to konkrétne s piatimi príspevkami a líderka strany Demokrati Andrea Letanovská s tromi príspevkami.

Najpopulárnejším aktérom v rámci problematických zdrojov sa stala stránka slovenských motorkárov BRAT za BRATA, ktorých príspevky sa vyskytovali v 20% celej vzorky. Dominovali na nich najčastejšie rôzne nacionalistické naratívy, ktoré boli prepojené na pro-ruskú podporu prostredníctvom pravidelného vyzdvihovania ruskej vlajky vo svojich príspevkoch. Populárnymi boli aj Eduard Chmelár (17%), napojený na stranu SMER-SSD² a Televízia Slovan (10%), priamo spojená so stranou

Politickí aktéri s najväčším počtom príspevkov v monitorovanej vzorke najpopulárnejších príspevkov

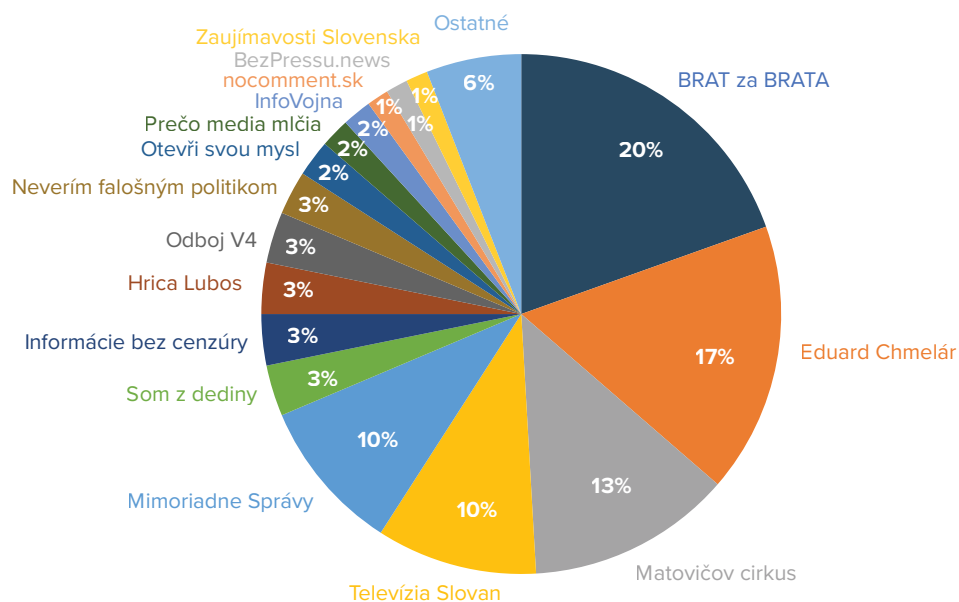

2 Eduard Chmelár pracuje ako poradca podpredsedu parlamentu Juraja Blanára zo SMER-SSD.

SNS.³ Najmä pri Eduardovi Chmelárovi je možné vidieť podobnosť so stranou SMER-SSD v témach, ktorým sa venoval, vrátane vojny v bezpečnostných zložkách, či naratívov podryvania dôvery v nezávislé médiá. Zároveň sa vo veľkej miere vo svojich príspevkoch vyjadroval pozitívne voči jednotlivým politikom a samotnej strane SMER-SSD.

Populárnymi stránkami boli aj stránka Som z dediny (3%), ktorá je vzhľadom na vysokú frekvenciu zdieľaných článkov z portálu Hlavný denník na ňu pravdepodobne napojená, ako aj stránka Mimoriadne Správy (10%), ktorá získala popularitu jednoduchým konceptom príspevkov. V nich zdieľa vyjadrenia politikov, najčastejšie prostredníctvom singulárnej vety, ktorá je často vytrhnutá z kontextu na účelové negatívne či pozitívne vykreslenie. Príspevky tohto typu získavali v tisícoch vyšší počet interakcií, ako iné príspevky stránky.

Problematické zdroje s najväčším počtom príspevkov v monitorovanej vzorke najpopulárnejších príspevkov

3 Moderátori Martina Šimkovičová a Peter Kotlár, taktiež majiteľ Televízie Slovan, obaja kandidujú do parlamentných volieb za stranu SNS: <https://volby.sme.sk/parlamentne-volby/2023/strany-a-kandidati/sns?tabPage=1>.

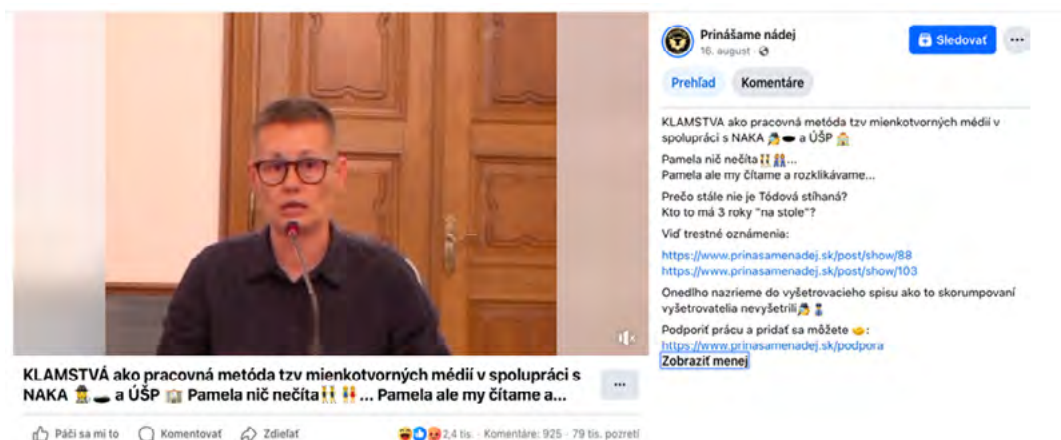
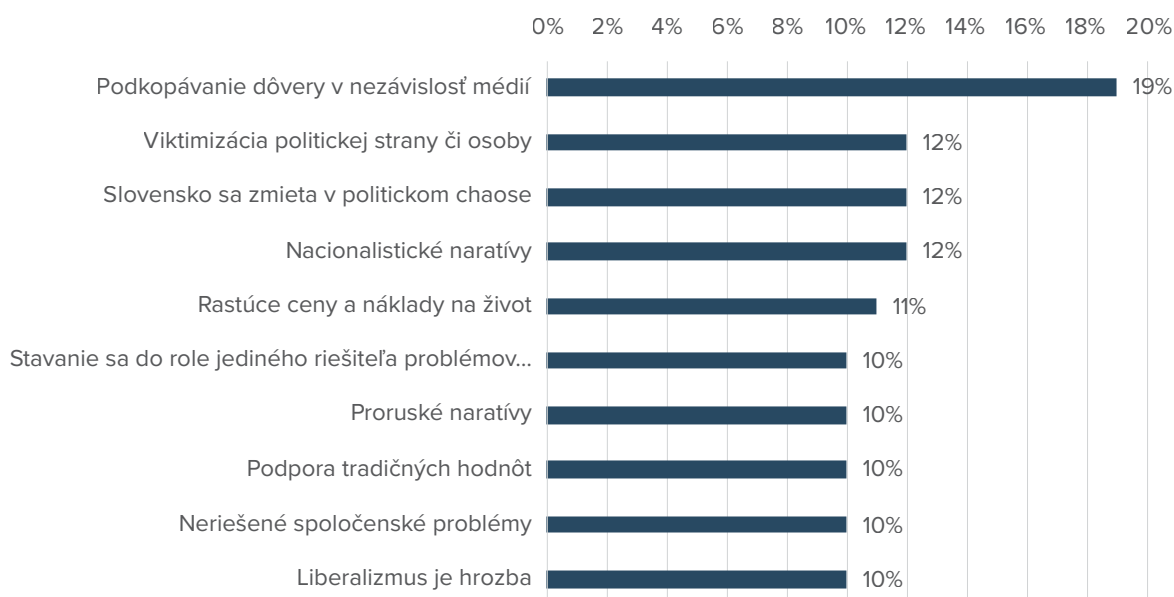
Najpopulárnejšie naratívy

Dominovali hlavne snahy prehliť nedôveru v spoločnosti

Počas posledných troch mesiacov pred voľbami sa v slovenskom informačnom priestore objavovali najmä naratívy prehlbujúce nedôveru v spoločnosti. Medzi politickými aj problematickými aktérmi dominovalo podryvávanie dôvery v nezávislé médiá

(prítomné v 19% príspevkov v celej vzorke). Takéto naratívy sa vyskytovali počas celého sledovaného obdobia, najviac sa ich ale šírilo po rozpútaní „kauzy“ okolo vzťahu novinárky Moniky Tódovej a sudkyne Pamelu Záleskej.⁴ Okrem médií boli ďalšími terčmi dôvera v prezidentku a vládu a ich schopnosť viesť štát (12%), v nezávislosť súdnictva (10%), prácu bezpečnostných zložiek (18%) a férovosť politickej súťaže na Slovensku (12%). Spolu tvorili naratívy prehlbujúce nedôveru 60% z celej skúmanej vzorky.

% výskyt naratívov v celej monitorovanej vzorke

Zdroj: Facebook⁵

4 <https://dennikn.sk/3513406/newsfilter-co-by-ste-mali-vediet-o-vztahu-todova-a-zaleska/>

5 <https://www.facebook.com/watch/?v=830673961718565>

Z monitoringu teda vidno, že zacielenie na tieto témy v dobe politickej, ekonomickej a bezpečnostnej krízy rozpútanej ruskou agresiou voči Ukrajine v slovenskom informačnom priestore skutočne rezonuje. Rôzne časti spoločnosti sužuje strach, neistota a niekedy aj pocit prehladania domáceho obyvateľstva na úkor tém spojených s

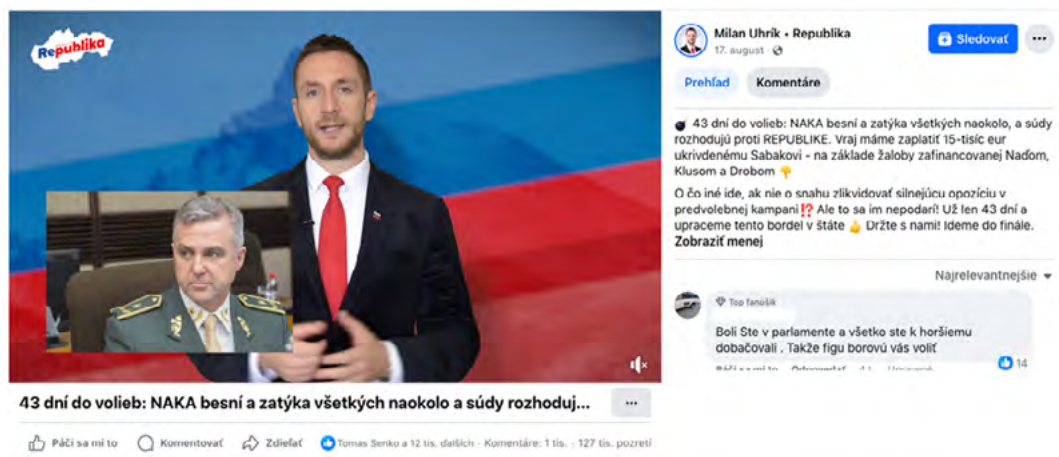
vojnou za hranicami. V spojení s dlhodobou nízkou dôverou v štátne inštitúcie, ich predstaviteľov a slovenské médiá tak rastie potenciál, že si takéto naratívy nájdu svoju cestu k širokému publiku.⁶ Pre politických aktérov navyše v období pred voľbami prinášajú príležitosť získať voličov na svoju stranu.

Príklady jednotlivých naratívov:

Naratív	Konkrétne príklady
slovenské médiá majú od nezávislosti ďaleko	Médiá nie sú strážnymi psami demokracie, ale panujúceho mocenského systému; médiá vás neinformujú nestranne; najväčšie dezinformácie v kauze Šimko vypúšťajú mainstreamové médiá; ako vám účelovo podávajú naše médiá; KLAMSTVÁ ako pracovná metóda tzv. mienkotvorných médií; liberálne médiá a Sorošove mimovládky už otvorene vstupujú do volieb a hrajú to na progresívneho Šimečku; liberálne médiá to tri dni zatĺkali , tým ukázali celému Slovensku, že sa im nedá veriť
opozičné strany čelia diskriminácii a perzekúcií	čím sa prihlásili ku kriminalizácii slovenskej opozície; oficiálny útok oficiálnej štátnej moci na opozíciu; tri roky staré veci vyťahujú šesť týždňov pred voľbami, lebo nevedia, ako nás zničiť; [Žilinka a Aláč] bránia zneužívaniu trestného práva na likvidáciu opozície; o čo iné ide, ak nie o snahu zlikvidovať silnejúcu opozíciu v predvolebnej kampani; neúprimná a falošná Zuzana Čaputová je zjavne ochotná urobiť všetko pre zničenie, resp. kriminalizáciu opozície; nejde o nič iné ako prenasledovanie a zastrašovanie opozície
vláda a prezidentka sú neschopné, Slovensko sa zmieta v politickom chaose	ak mi niekto povie , že prezidentka je politicky svojprávna, tak sa vám vysmejem; opäť sa ukazuje „genialita“ Matovičovo-Hegerovej vlády; vláda neschopných , ktorí priviedli štát na mizinu a fakticky ho tak okradli podstatne viac ako úplatkári; politicky krátkozraké trasorítky ; prezidentke Čaputovej sa rozpadá štát pod rukami; zodpovednosť za tento rozklad štátu nesie Čaputová
bezpečnostné zložky medzi sebou vedú vojnu, Slovensko sa mení v policajný štát	premiér Ódor a prezidentka Čaputová čušia a zase len citlivo vnímajú hrubé politické zneužívanie polície; Hamran sa dnes priznal , že po ministrovi Šimkovi sa chystá na šéfa SIS Aláča; Hamran prekročil všetky čiary vyhrázaním sa prezidentke a premiérovi a je symbolom politizácie práce polície; prezidentka sa dnes odstavením riaditeľa SIS Aláča oficiálne postavila na čelo policajného prevratu; to sa deje iba v policajnom štáte; prezidentka sa fakticky zastala nezávislosti (aj trestne stíhaných) vyšetrovateľov , ktorých nezávislosť nikto neohrozuje ; policajný politik Štefan Hamran
slovenské súdy konajú na politickú objednávku	išlo o čisto politickú kauzu bez reálneho základu; Špeciálne vyšetrovania , špeciálna prokuratúra , špeciálne súdy , špeciálni novinári...naháňajúci "extrémistov" a opozíčných politikov ; táto kauza absolútne rozkladá akúkoľvek dôveru v hlavné médiá (ak ešte nejaká vôbec existovala) a čo je horšie, aj v súdny systém; politicky motivované prípady , ktoré by nikdy nevznikli , pokiaľ by nebola objednávka podľa povestného pexesa pani Remišovej, kto všetko má byť odstíhaný ; poslušne v politickom divadle odstíhali všetkých, ktorých si politici objednali

6 <https://www.startitup.sk/prieskum-ukazal-katastrofalnu-nedoveru-slovakov-v-stat-vynimkami-su-hasici-a-prezidentka/>

Politickí aktéri sa stavali do role jediného riešiteľa problémov

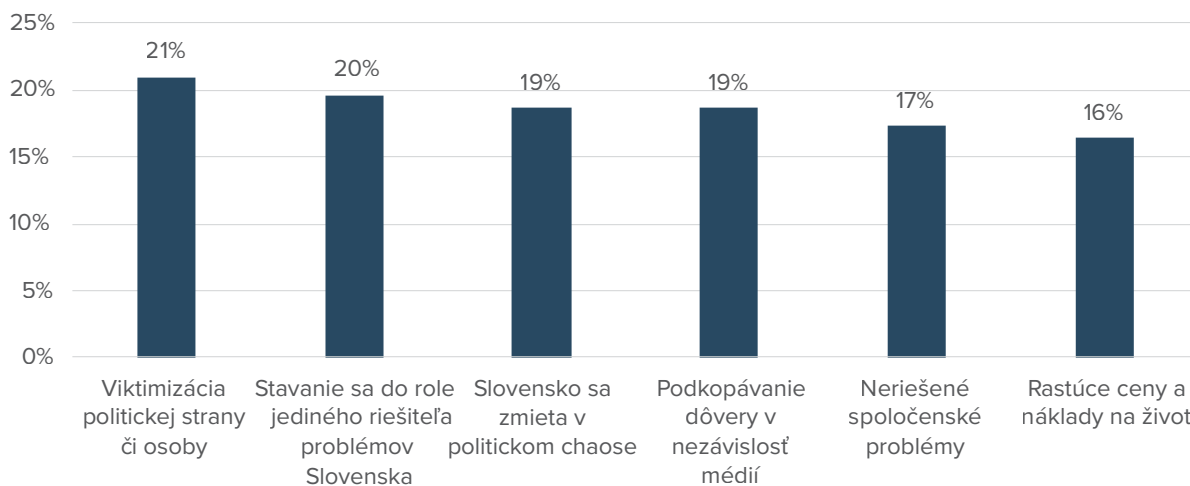
Zdroj: Facebook⁷

V súvislosti s naratívom o údajnej neschopnosti najvyšších politických predstaviteľov, stavali hneď niekoľko sledovaných politických aktéri seba do role jediného riešiteľa problémov, ktorý prinavráti Slovensku istoty a prosperitu. Daný naratív sa objavil v 217 príspevkov skúmaných aktérov a sprevádzal hneď niekoľko tém, ku ktorým sa jednotliví politickí aktéri vyjadrovali. Najčastejšie išlo o doplnok k témam spojenými s LGBTI+ ľuďmi, infláciou a rastúcimi životnými nákladmi, migráciou, a dokonca s údajnou problematikou premnoženia medveďov. Na pozadí týchto tém vykresľovali

politickí aktéri neschopnosť prezidentky a vlády a ich preferovanie cudzích záujmov nad tými slovenskými. Seba naopak prezentovali ako protipól, ako rozhodný hlas, ktorý so sebou prinesie v prípade zvolenia poriadok, istoty a dôraz na záujmy a potreby slovenského národa.

Predvolebnej kampani a popularite príspevkov napomáha aj vytváranie pomyselných nepriateľov či hrozieb, ktorých sprevádza sebaglorifikácia mnohých skúmaných politických aktérov. Zatiaľ čo na začiatku sledovaného obdobia boli hlavnou

% výskyt naratívov vo vzorke politických aktérov

7 <https://www.facebook.com/watch/?v=299108426121273>

hrozbou premnožené medvede, neskôr ich nahradili LGBTI+ ľudia, migranti a banky. Všetky skupiny pritom má chrániť súčasná vláda a prezidentka Čaputová. Tí totiž údaje bránia regulácii populácie medvedov hnedých, podporujú šírenie takzvanej „LGBTI+ ideológie, propagandy či agendy,“ nadržávajú bankám, ktoré okrádajú obyvateľstvo a ignorujú bezpečnostnú hrozbu v podobe nelegálnej migrácie.

Ako možno pozorovať z výsledkov monitoringu, umelé vytváranie nepriateľov v slovenskom online priestore rezonuje. Útočí na strach a hnev – jedny

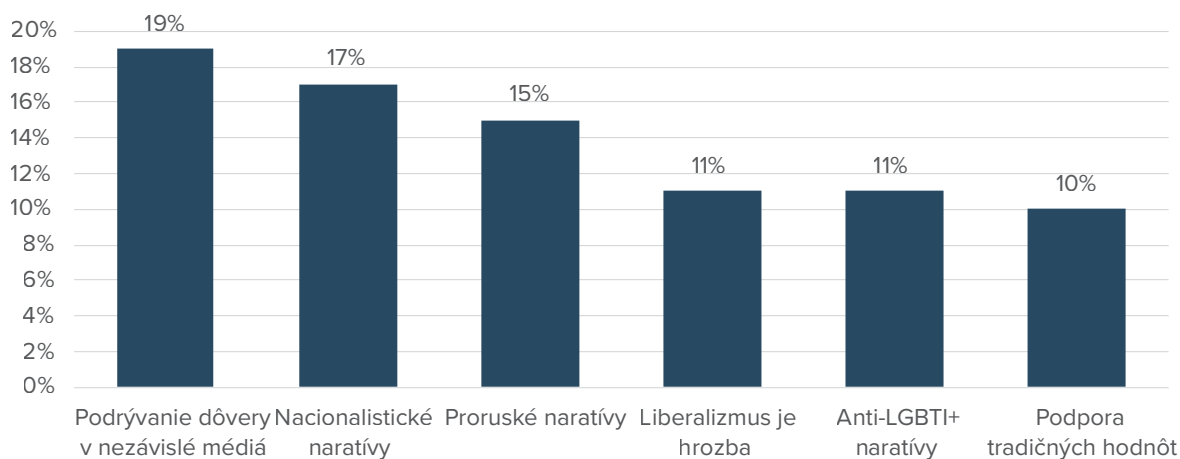
z najsilnejších emócií, ktoré sú častým terčom dezinformátorov a manipulátorov. Ďalej tiež povzbudzuje ľudí, aby 30. septembra skutočne prišli k volebným urnám a dali hlas stranám, ktoré vraj chcú situáciu zmeniť a majú na to potrebné schopnosti a odvalu. Aj to môže byť jedným z dôvodov, prečo sa takéto naratívy a stávanie sa do role jediného riešiteľa problémov objavili za sledovanú dobu ďaleko častejšie u politických ako problematických aktérov. Zatiaľ čo u politických aktérov bol tento naratív prítomný v 43 príspevkoch, u problematických sa spomínal len v 2.

Príklady jednotlivých naratívov:

Naratív	Konkrétne príklady
naša vláda bola ďaleko schopnejšia	za vlády Smeru tu boli roky hojnosti, počas ktorých sa Slovensko približovalo k vyrovnanému rozpočtu, za našej vlády sa migranti Slovensku vyhýbali; vládna koalícia zrušila mimoriadny bankový odvod, ktorý SMER – SSD úspešne zaviedol v roku 2012; za Roberta Fica to malo nejaké pravidlá, niekto vládol; za vlády SMER tu nebol ani jeden nelegálny migrant
v prípade víťazstva vo voľbách dáme Slovensko do poriadku	už len 43 dní a upraceme tento bordel v štáte; hnutie REPUBLIKA toto šialenstvo zastaví; verím, že po 30. septembri pošleme progresívcov do minulosti a pravidlá sa tvrdo zmenia; mne prekáža, že to zlo nevidí v Progresívnom Slovensku a jeho lídrovi, ktorý mu kedysi robil asistenta, ale v jedinej strane, ktorá je dnes schopná zabezpečiť zmenu k lepšiemu; hneď po voľbách UROBÍME PORIADOK; uvidíte, aký poriadok s nimi urobíme, ak budeme vo vláde
LGBTI+ predstavujú hrozbu pre súčasnú podobu krajiny	žiadne vrtuľníky, my uznávame len muža a ženu; EÚ pripravuje nový "rodný list", bude umožňovať zápis aj troch rodičov, musíme týchto bláznov zastaviť; potrebujeme ochranu rodiny a mládeže pred šírením LGBT ideológie; LGBT oxidujú a parazitujú na systéme; presadzovania extrémistickej LGBT agendy vymýva mozgy; Fanatizmus predstaviteľov Progresívneho Slovenska infikovať, otravovať a rozdeľovať spoločnosť LGBT agendou a kriminalizovať jej odporcov je dôvodom zapnúť červenú kontrolku; nebezpečenstvo zvrátenej LGBT agendy
Slovensko je ohrozené vlnou nelegálnych migrantov	nehovoriac o tom, že medvede, imigranti atď. sú vraj len strašiaci a nie vážne problémy; za vlády SMER tu nebol ani jeden nelegálny migrant., za progresívnej vlády Čaputovej ich tu máme tisíce; máme policajného prezidenta, ktorý nechráni Slovensko, ale v záujme progresívnej migračnej politiky prehľbuje bezpečnostné riziká na Slovensku; ak podľa Naďa si máme na imigrantov "zvyknúť", aj na tých teroristov, čo boli medzi nimi zadržaní?; INVÁZIA IMIGRANTOV musí skončiť! SLOVENSKO sa pred nimi musí chrániť
ekonomická situácia v krajine je kritická	je zodpovednosťou prezidentky Čaputovej, že Slovensko nie je riadené, chradne a ekonomicky upadá; bankári sú schopní popierať realitu s hypotékami len, aby sa nemuseli vzdať svojich miliardových ziskov; po nás prišiel Matovič s Hegerom, rozbili verejné financie a zanechali nám tu 7% deficit bez akýchkoľvek výsledkov; nikdy by sa Slovensko za našej vlády nedostalo do stavu totálnej ekonomickej, morálnej a inštitucionálnej krízy, v akej je dnes; to je naša ponuka na cestu z chudoby, ktorá sa tu kvôli nečinnosti amatérov rozmohla ako nikdy za posledných 30 rokov

Proruské naratívy najmä medzi problematickými aktérmi

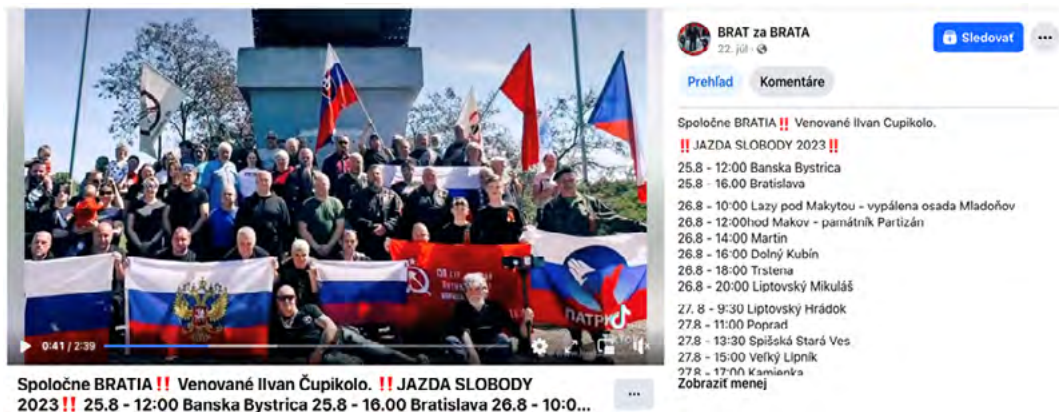
% výskyt naratívov v monitorovanej vzorke problematických zdrojov

Proruské naratívy sa vyskytujú častejšie medzi problematickými zdrojmi ako politickými aktérmi. Dôvodom je najmä skutočnosť, že v predvolebnom boji majú vnútropolitické témy väčší potenciál rezonovať medzi voličmi. Aj medzi problematickými aktérmi boli proruské naratívy až treťou najčastejšou skupinou naratívov v skúmanej vzorke (15%). Prvou boli naratívy spojené s podrývaním dôvery v nezávislosť médií (19%), druhou nacionalistické naratívy (17%).

Medzi pro-ruskými naratívami **dominovali najmä kultúrne a historické väzby - až 60% pro-ruských príspevkov sa venovalo práve týmto témam.**

Do menšej miery sa objavili aj naratívy zvaľujúce vinu za vojnu na Ukrajine na USA a NATO (12%). Najčastejším zdrojom bola facebooková stránka BRAT za BRATA, ktorá pravidelne zdieľa obsah ruskej ambasády v Bratislave. Počas sledovaného obdobia zverejnila až 69% príspevkov s pro-ruskými naratívami. Za stránkou stojí občianske združenie Motorkári Slovenska, ktoré založili členovia motokárskeho gangu podobného Nočným vlkom.⁸ Práve táto skupina sa často angažuje v údržbe sovietskych pamätníkov a oslavách sviatkov spojených s oslobodením Slovenska Červenou armádou.

Zdroj: Facebook⁹

⁸ <https://infosecurity.sk/podcast/brat-za-brata-masovo-zdiela-obsah-ruskej-ambasady-spolupraca-prebieha-v-online-aj-offline-priestore/>
⁹ <https://www.facebook.com/watch/?v=190198467366116>

Stránka BRAT za BRATA zároveň dosahovala za celé sledované obdobie jedny z najvyšších počtov interakcií v rámci skúmanej vzorky aktérov. Ich pro-rusky ladené príspevky majú úspech aj vďaka dlhodobo nekritickým či dokonca pozitívnym postojom časti slovenskej spoločnosti voči Rusku. Podľa najnovšieho prieskumu GLOBSEC Trends 2023 ho aj napriek napadnutiu Ukrajiny

vidí ako hrozbu iba 54% ľudí na Slovensku.¹⁰ Ako vinníka vojny na Ukrajine ho zase vníma len 40% opýtaných. Naratívy s prokremelskou rétorikou majú v slovenskom informačnom priestore šancu rezonovať, čoho dôkazom je aj dosah príspevkov BRAT za BRATA. V rámci sledovanej vzorky získali 205 192 interakcií.

Príklady jednotlivých naratívov:

Naratív	Konkrétne príklady
Za vojnu na Ukrajine môže NATO/USA	Solženicyn vedel, k čomu povedie expanzia NATO; cieľom NATO a USA je ovládnuť a podriaďiť si Rusko; túto vojnu vo svojej prapríčine spôsobila expanzia NATO; nesmieme zabúdať, že celá ukrajinská tragédia vznikla pre spor o začlenenie tohto strategicky kľúčového štátu do NATO
Ukrajina nie je suverénny štát	Ukrajina už neexistuje

10 <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/globsec-trends-2023-united-we-still-stand>

Prezidentka Čaputová opätovne najviac kritizovaná aktérka

Prezidentka Zuzana Čaputová sa opätovne, ako už v niekoľkých predvolebných monitoringoch, stala najviac kritizovanou, negatívne vykresľovanou až atakovanou aktérkou predvolebného obdobia. Tento trend potvrdilo nielen augustové vydanie predvolebného monitoringu,¹¹ ale aj správa o rodovo podmienenej nenávisti v predvolebnom období¹² či monitoring volieb z mája a júna 2023.¹³ V skupine politických aktérov sa kritika na jej osobu vyskytla 25% príspevkov vzorky a až v 79% prípadoch boli autormi politici strany SMER-SSD. Vysoký podiel strany a jej predstaviteľov je vzhľadom na ich podiel na celkovej vzorke očakávaný, avšak taktiež to poukazuje na fakt, že politici tejto strany negatívne vykresľujú prezidentku vo veľkej väčšine svojich príspevkov, ktoré sa na Facebooku následne stávajú populárnymi. Prezidentka bola podobne najviac kritizovanou osobou aj medzi problematickými zdrojmi, kde viac ako polovica takýchto príspevkov na jej osobu patrila Eduardovi Chmelárovi.

Zdroj: Facebook¹⁴

Zdroj: Facebook¹⁵

Podobnosť medzi dvoma skupinami môžeme taktiež vidieť vo veľkom množstve kritických príspevkov na Progresívne Slovensko, s ktorým sa často spájali naratívy liberalizmu a LGBTI ľudí ako nebezpečenstva či nebezpečnej ideológie. Rovnako boli v oboch skupinách často spomínané vlády po roku 2020 (predovšetkým premiérov Igora Matoviča a Eduarda Hegera), ktoré boli spájané najmä s naratívmi inflácie, vysokých cien potravín, spoločenských problémov, s naratívmi o vláde chaosu a marazmu a v posledných monitorovaných týždňoch sa vyskytovali v politickom spektre aj príspevky, v ktorých im pripisovali zodpovednosť za hrozbu migrácie a prichádzajúcich migrantov. Podobné naratívy sa šírili v súvislosti s bývalým premiérom Igorom Matovičom či súčasným premiérom Ľudovítom Ódorom, ktorý bol vo veľkej časti príspevkov spájaný s prezidentkou Čaputovou.

Analýza negatívnych zmienok v jednotlivých skupinách reflektuje na témy, ktoré boli najpopulárnejšie. V skupine problematických zdrojov boli vo veľkej miere kritizované novinárka Monika Tódová a sudkyňa Pamela Záleská, podčiarkujúc tak popularitu „kauzy“ konfliktu záujmov v sledovanej skupine. Prehľbovanie nedôvery v médiá sa ukázalo aj vzhľadom na časté útoky na Denník N či moderátora TA3 Richarda Dírera.

11 <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/predvolebny-monitoring-facebooku-augustove-vydanie>

12 <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/rodovo-podmienena-nenavist-v-predvolebnom-obdobi>

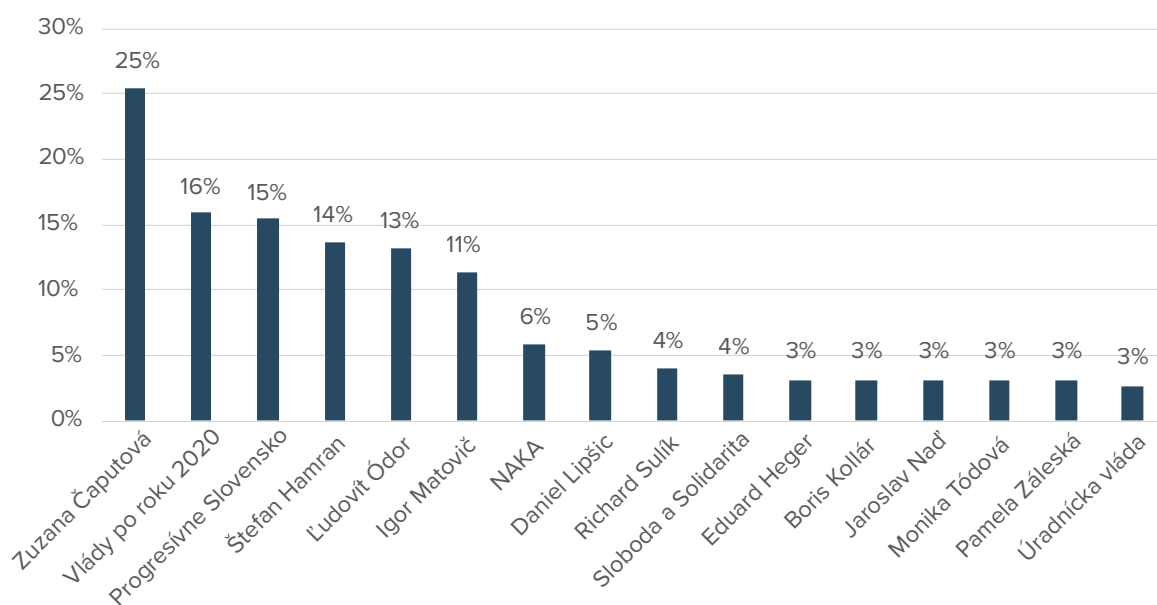
13 <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/monitoring-narativov-o-volbach>

14 <https://www.facebook.com/100080982531861/posts/278032968239452>

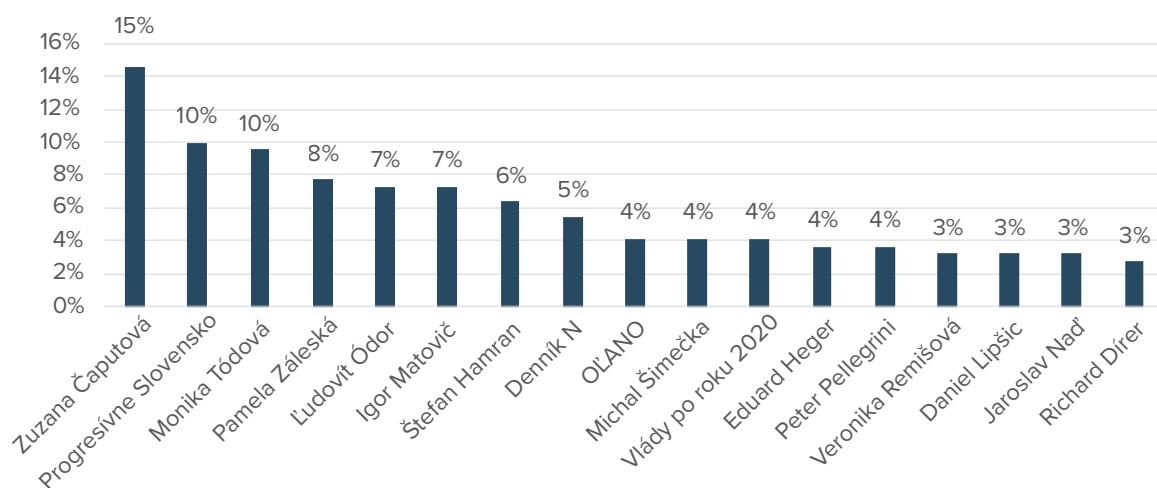
15 <https://www.facebook.com/100080982531861/posts/304002438975838>

Na strane politických aktérov sa médiám venovala menšia pozornosť a tlak sa sústredil najmä na negatívne vykreslenie osôb pracujúcich v kľúčových politicko-mocenských a bezpečnostných štruktúrach, medzi ktorými boli napríklad špeciálny prokurátor Daniel Lipšic či policajný prezident Štefan Hamran. V súvislosti s vojnou bezpečnostných zložkách a vyšetrovaním korupčných káz bola často kritizovaná aj NAKA a objavilo sa aj negatívne vykreslenie konkrétnych vyšetrovateľov.

% príspevkov monitorovanej vzorky, v ktorom boli osoby a subjekty negatívne vykreslené **politickými aktérmi**

% príspevkov monitorovanej vzorky, v ktorom boli osoby a subjekty negatívne vykreslené **problematickými zdrojmi**

Najpopulárnejšie príspevky predvolebného obdobia

Politickí aktéri

1. Robert Fico (31 tisíc interakcií)

„TAM KDE SA ZAČNÚ PÁLIŤ KNIHY, SA NESKÔR PÁLIA ĽUDIA

Oslavám Slovenského národného povstania sa musí vrátiť česť a sláva, ktorá im patrí!“

2. Robert Fico (29 tisíc interakcií)

„DVE LESBY NA VÝLETE. MEDIÁLNO JUSTIČNÁ MAFIA V AKCII.“

3. Robert Fico (28 tisíc interakcií)

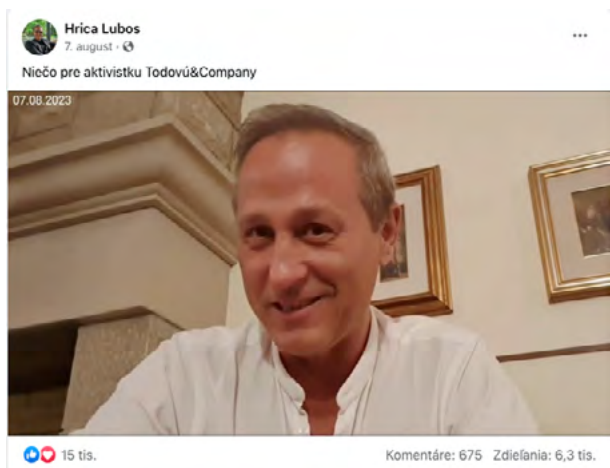
„Kto dal prezidentke SR Z. Čaputovej mandát, aby túto pozvánku do tretej svetovej vojny schválila? Na Slovensku nikto.“

Problematické zdroje

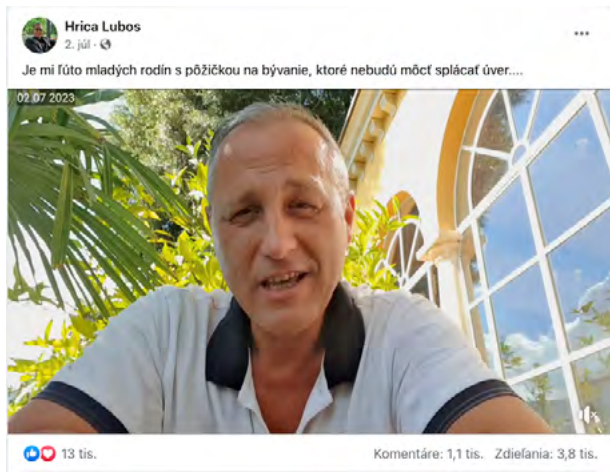
1. Hrica Lubos (22 tisíc interakcií)

„Niečo pre aktivistku Todovú&Company“

2. Hrica Lubos (19 tisíc interakcií)

„Je mi ľúto mladých rodín s pôžičkou na bývanie, ktoré nebudú môcť splácať úver... „

3. Mimoriadne Správy (17 tisíc interakcií)

„Konečne normálny názor! Ďakujeme za zdieľanie!“

Metodológia

Výsledky monitoringu pozostávajú z dát získaných v období 1.7. a 15.9. 2023 z monitorovacích nástrojov CrowdTangle a Gerulata Technologies naprieč dvomi skupinami sledovaných Facebook stránok – Problematické zdroje a Politickí aktéri.

Skupina „Problematické zdroje“ pozostáva zo 158 stránok, ktoré organizácie konspiratori.sk¹⁶ a Gerulata Technologies¹⁷ zadefinovali ako stránky šíriace sporný obsah, ktorý definujú okrem iného ako obsah šíriaci dezinformácie, konšpiračné teórie, pro-kremeľské naratívy, extrémizmus a podobne. Tieto stránky boli doplnené o stránky, ktoré takýto obsah pravidelne zdieľajú a majú výtlak, ktorý sa dá považovať za relevantný v kontexte Facebooku v slovenskom jazyku. V skupine sa okrem stránok publikujúcich v slovenskom jazyku v zozname nachádzajú aj stránky publikujúce v českom jazyku s dosahom na slovenské publikum. V skupine sa však nenachádzajú politické subjekty.

Skupina „Politickí aktéri“ je súhrnom všetkých politických subjektov, politikov ako aj politických strán, ktoré v súčasnosti figurujú v Národnej rade SR alebo do nej kandidujú v predčasných parlamentných voľbách. Medzi monitorované účty boli zaradení rovnako politickí aktéri, ktorí v monitorovanom období pôsobili ako ústavní činitelia Slovenskej republiky alebo sú poslancami Európskeho parlamentu za Slovenskú republiku. Nakoľko nástroj od Gerulata Technologies nemonitoruje súkromné profily, správa sa zameriava výhradne na verejné Facebook stránky a profily politických aktérov. V skupine sú monitorované len príspevky publikované v slovenskom jazyku.

V monitorovanom období boli analyzované najpopulárnejšie príspevky na týždňovej báze, začínajúc týždňom 1. – 7. júla 2023. V skupine „Problematické zdroje“ boli každý týždeň príspevky publikované na sociálnej sieti Facebook zoradené podľa počtu interakcií (súčet reakcií, komentárov a zdieľaní bez ohľadu na typ interakcie). Zo vzorky

bolo vybraných top 20 príspevkov, ktoré boli relevantné k téme voľby a následne kvalitatívne zhodnotené z pohľadu dosahu a šírených tém. V skupine „Politickí aktéri“ boli v sledovanom období týždenne zoradené všetky príspevky na slovenskom Facebooku podľa počtu interakcií a následne z nich bolo vybraných top 20 príspevkov, ktoré pridali politickí aktéri a ktoré sa týkali spoločenskej, politickej alebo ekonomickej situácie na Slovensku alebo iných volebných tém. Príspevky zo vzorky každej skupiny boli diskurzívne analyzované a opísané v obsahu tejto správy.

Grafické znázornenia využívajú dáta pre jednotlivé príspevky z rovnakého monitorovacieho obdobia. Medzi tieto dáta zaraďujeme počet interakcií, reakcií, komentárov či zdieľaní získané z monitorovacích nástrojov. Zároveň sú pre grafické znázornenia využívané dáta počtu zmienok rôznych aktérov, politických či nepolitických, získané diskurzívnou analýzou jednotlivých príspevkov.

V prípade príspevkov, kde figuruje URL adresa na webovú stránku, je analyzovaný príspevok tak, ako je zobrazený na sociálnej sieti Facebook bez skúmania obsahu daného odkazu. V prípade Facebook videí je diskurzívne analyzovaných prvých 5 minút obsahu videa. V prípade, že ide o záznam zo živého prenosu, monitorovaných je prvých 5 minút od začatia obsahu prenosu či diskusie.

Účelom tejto analýzy je sprostredkovať kvalitatívny, ako aj kvantitatívny pohľad do príspevkov a na aktérov, ktorí naprieč skupinami získavajú na sociálnych sieťach v predvolebnom období najväčšie množstvo pozornosti od užívateľov Facebooku na Slovensku a ponúknuť tak obraz o tom, ktoré stránky, aktéri, témy, naratívy a tvrdenia majú najväčší dosah.

16 <https://konspiratori.sk/zoznam-stranok>

17 <https://blog.gerulata.com/russian-propaganda-network-in-slovakia/>